

L'esperança de l'esquerra balear

El sistema de circumscripcions electorals balears és tan peculiar que a la més petita de les illes, Formentera, un grapat de vots pot inclinar la majoria parlamentària cap a la dreta o l'esquerra. La raó que explica aquesta peculiaritat cal cercar-la en els anys en què es va discutir l'Estatut d'Autonomia (1978-1983). Aleshores, AP (Aliança Popular), sempre va defensar la representació paritària entre les illes al Parlament. És a dir, que Menorca, Eivissa i Formentera triessin entre totes igual nombre de diputats que Mallorca. En teoria l'objectiu era evitar que el major pes demogràfic mallorquí es convertís en centralisme. Però la dreta eivissenca amagava rere aquesta excusa la intenció de controlar més fàcilment les Illes Pitiüses per tenir un pes decisiu en el conjunt balear. No va assolir del tot l'objectiu, però gairebé. L'Estatut s'aprovà el 1983 sense incorporar el sistema electoral, que finalment va fixar la llei electoral, que estableix quatre circumscripcions, una a cada illa: Eivissa tria dotze diputats; Formentera, un; Menorca, tretze, i Mallorca, trenta-tres. En total, cinquanta-nou. No és la paritat que volia AP, però aconseguia afavorir les circumscripcions més petites, i en particular, les dues pitiüses, que obtenien molta més representació de la que haurien tengut si s'hagués seguit un criteri estrictament demogràfic.

Aquesta distribució d'escons ha esdevingut sempre un element fonamental per entendre l'hegemonia conservadora a Balears. Perquè la candidatura que més vot concentra, perquè ocupa més espai ideològic, és la que surt més beneficiada per la llei d'Hondt i obté més avantatge. La dreta sempre ha sabut presentar-se unida, sobretot a Eivissa i a Formentera. Com que a la resta d'illes l'equilibri entre dreta i esquerra ha estat tradicionalment molt estable, les Pitiüses han decidit sovint el resultat general al Parlament. En favor del PP, és clar. Tanmateix, l'esquerra veu possible aconseguir el poder illenc l'any que ve: si és capaç de derrotar la dreta a les Pitiüses tindrà a l'abast la majoria

Els progressistes illencs creuen que el canvi polític del 2007 es generarà a Eivissa i Formentera.

balear. L'explicació d'aquest canvi de tendència està en les mobilitzacions que se succeeixen a Eivissa en contra de les autopistes, i també en els moviments en la política interna de la més petita de les illes, Formentera, i en els efectes que tot això pot tenir en els resultats electorals a les Pitiüses, que per

Imatge de la manifestació a la Vila d'Eivissa el passat 24 de febrer, per protestar contra les autopistes a l'illa.

L'efecte dòmino podrien permetre reeditar el Pacte de Progrés a les Balears.

L'esperança progressista. L'oposició progressista al PP (PSOE, PSM i EU-Verds) ha viscut paralizada en una depressió des que el 2003 els conservadors assoliren el Govern. En les eleccions –vegeu el requadre de la pàgina 22– el PP obtenia 29 escons amb les seves sigles i un més dels aliats de l'Agrupació Independent Popular de Formentera. Total, 30 diputats de 59, és a dir, majoria absoluta. Des d'aleshores Matas ha governat plàcidament perquè l'esquerra no ha encaixat la derrota ni plantat cara al Govern conservador.

El PSOE entrà en una espiral d'enfrontaments interns durant tot un any, els quals no es van resoldre fins al congrés de l'estiu del 2004. A més, el seu secretari general, Francesc Antich, abandonà la política balear al març d'aquest mateix any per anar-se'n de diputat al Congrés, a Madrid, la qual cosa restà capacitat d'oposició als socialistes illencs. Per la seva banda, el PSM inicià un procés de renovació que es complicà i s'allargà molt més del previst. L'estiu del 2004, dimití el secretari general, Mateu Morro. En el congrés de novembre del mateix any es palesà l'enfrontament entre dos sectors: els renovadors i els oficialistes. Fou elegit Gabriel Vicens, del sector oficialista. El 2005 es convocaren eleccions internes, que se celebraren el gener d'enguany, per decidir qui seria el cap de llista en els comicis autonòmics del 2007. Novament la divisió es va fer evident. S'enfrontaren Nanda Ramon, pel sector oficialista, i el renovador Mateu Crespí. Guanyà Crespí contra tots els pronòstics. Ara s'ha convocat un congrés per al pròxim mes de maig que haurà d'elegir la nova direcció, presumiblement en sintonia amb Crespí, que acabarà amb el llarg procés de renovació iniciat el 2003. Tampoc per a EU-Verds no han estat anys fàcils. A Mallorca ambdós partits han creat Alternativa, la formació que aspira a sumar grups socials d'esquerra alternativa, a més d'independents. Però a les altres illes els ecologistes no fan part del projecte, que així queda coix. I, per altra banda, l'aposta estratègica d'EU-Verds de fer una candidatura unitària per al 2007 de tot l'àmbit ideològic a l'esquerra del PSOE ha fracassat.

L'escàndol de les autopistes d'Eivissa fa ressuscitar l'esquerra

El Pacte Progressista, fins ara en hores baixes, torna a veure expectatives de victòria gràcies al desgast que pateix el PP per la seua polèmica política viària. L'escàndol que envolta les autopistes d'Eivissa i que des de fa un mes s'ha convertit en un conflicte social sense precedents a l'illa ha tingut un efecte positiu per a l'oposició d'esquerra, perquè veu recuperar de sobte posicions al carrer. La difícil situació en què va quedar el Pacte Progressista després de ser derrotat el 2003 es transforma ara a poc a poc en una millora de les expectatives electorals, gràcies a unes obres que són rebutjades obertament per la major part de la població, inclosos molts dels votants del PP.

La situació que viu l'illa d'Eivissa és actualment excepcional. Encara fa pocs dies més de cent guàrdies civils antidisturbis, procedents de Madrid, i proveïts de porres, escuts, cascs, i tota la parafernàlia militar pròpia de grans aldarulls, va dissoldre a la força 200 veïns que intentaven evitar el pas de les màquines excavadores per una finca que no consta expropiada a cap paper oficial. L'endemà, el president del Consell Insular, Pere Palau, va ser escridassat per una vintena d'activistes antiautopistes durant un acte públic i després sacsejaren el seu cotxe oficial. Aquesta setmana està prevista l'arribada a Eivissa del president balear, Jaume Matas, per celebrar el Dia de l'Autonomia, i segurament es reproduiran els incidents i les protestes. Però el que realment ha demostrat el descontentament de la població han estat els milers de persones que sortiren al

carrer en la darrera manifestació contra aquests macroprojectes: entre 11.000 i 22.000 persones, segons les fonts. Qualsevol de les dues xifres és molt important si es té en compte que a Eivissa la població resident és de 100.000 habitants. "Estam complint el programa electoral del 2003", afirma insistentment el president Pere Palau. Però l'esquerra replica que "les autopistes mai figuraren en cap programa electoral de cap partit". El fet és que el desgast del PP en el Consell és evident. El partit disposa ja d'enquestes sobre intenció de vot que no són gaire favorables i que posen la majoria conservadora en un precari equilibri si avui es fessin les eleccions.

El consell que dona Jaume Matas a Pere Palau de manera reiterada és el mateix: "Tu aguanta fins que acabin les obres, perquè després ja haurà passat la tempesta i tothom elogiarà les carreteres." El PSOE pitius no ho té precisament fàcil. Els antiautopistes acusen directament aquest partit d'emparar l'actuació policial, que qualifiquen d'excessiva i innecessària, i alguns partits progressistes han arribat a demanar la dimissió immediata del delegat del Govern estatal a Balears, Ramon Socfés, i del seu homòleg a les Pitiüses, José Manuel Bar. Aquest darrer va justificar la utilització dels antidisturbis afirmant que la legislació l'obliga a atendre les peticions d'auxili que li faci una administració pública com és el Govern balear per executar una obra aprovada administrativament.

A pesar d'aquestes picabaralles entre PSOE i els altres partits progressistes

Aspiraven a reeditar la coalició Progressistes (PSM, EU, Verds i ERC) de les eleccions generals del 2004. Però el projecte se'n va anar en orris quan l'any passat el PSM rebutjà l'acord preelectoral.

Amb l'esquerra patint tan greus problemes interns, el govern de Matas ha

tirat endavant els seus objectius bàsics de la legislatura sense gaire oposició. Ha aconseguit crear IB3, el canal autonòmic de televisió, amb gran celeritat. Ha començat i en bona part acabat les obres d'infraestructures viàries que en forma d'autopistes, autovies o desdoblaments han canviat la fesomia de

Les mobilitzacions a Eivissa contra les autopistes han fet ressuscitar l'esperança de vèncer el PP en les eleccions de l'any 2007.

(EU, ENE i ERC), tots tenen clar que "el vertader enemic aquí és el PP, perquè ells són els que han impulsat i aprovat aquests macroprojectes", com recordava la consellera insular Pilar Costa, expresidenta del Consell (entre 1999 i 2003). El desencís dels votants del PP, la forta impressió que els ha provocat la contundència amb què actuen el Govern balear i el Consell pitius, l'excés dels projectes i els seus efectes són un cúmul de circumstàncies que erosionen la imatge del partit conservador. "El que pot passar és que molts votants de dreta no votaran a l'esquerra, però almenys s'abstendran de continuar donant el seu suport al PP, i això seria prou per guanyar una altra vegada el Consell Insular", afirmava fa pocs dies el secretari general d'EU a les Balears, l'eivissenc Miquel Ramon. Ramon, de tota manera, és partidari obert de reeditar el Pacte Progressista amb tots els seus integrants originaris

(llevat d'Els Verds, avui desapareguts i de record traumàtic per a l'esquerra pitiusa) com a millor fórmula per reconquistar el poder. De la mateixa opinió és l'alcalde de la ciutat de Vila, Xicu Tarrés (PSOE), única autoritat progressista que resisteix enmig d'un oceà conservador. Tarrés, tot i que va deixar la secretaria general del PSOE pitius l'any passat, és considerat avui el valor més presentable de l'esquerra pitiusa i la persona més capacitada per encapçalar una llista progressista al Consell Insular. L'alcalde té tirada popular i carisma, pot presentar el balanç d'una bona gestió a l'Ajuntament durant vuit anys i té com a virtut principal que és vist com una persona moderada, exempta d'extremismes. De fet, els ecologistes l'han criticat reiteradament per la seua política urbanística. Xicu Tarrés ha anunciat la seua intenció de deixar la política i tornar a la seua professió anterior de docent, però, tal com

estàn les coses, amb la necessitat imperiosa de trobar un cap de cartell que pugui disputar les eleccions al PP d'aquí a un any, el seu nom sona cada vegada amb més força per a aquesta missió. Fins i tot se'l veu com a preferible a la mateixa Pilar Costa, independent propera al PSOE, a qui es considera massa extremista per tornar a encapçalar la llista del Consell.

Una altra possibilitat que estudia l'esquerra d'Eivissa i Formentera és que el PSOE es presenti en solitari –i la resta de partits agrupats en una coalició–, com ja va passar en les darreres eleccions al Senat. Posteriorment, es farien pactes postelectorals. Aquesta és una fórmula d'èxit incert per a molts militants progressistes, que ho veuen com una manera de perdre vots. Tothom té clara una cosa: a Balears, les eleccions es guanyen i es perden en els darrers anys segons els resultats d'Eivissa. El 1999, l'esquerra va obtenir el Govern balear gràcies als vots de les Pitiüses, i el 2003 va perdre també per culpa dels sufragis perduts a Eivissa i Formentera. Ara, el panorama es repeteix: en aquestes dues illes sembla que es fabrica un nou canvi polític que els dirigents del PSOE balear no han passat per alt. Francesc Antich i Francina Armengol, els principals responsables socialistes, són sovint a Eivissa per afermar el seu protagonisme.

Sigui com sigui, ja hi ha contactes entre PSOE, EU, ENE i ERC per sondejar una possible candidatura unitària o dues d'estretament coordinades amb vistes a acords postelectorals. El que tothom té clar a l'esquerra eivissenca és que "la truita política pot canviar en qüestió de dies i cal estar preparats per oferir una alternativa a la població", segons coincideixen a afirmar en el Pacte.

Joan Lluís Ferrer

Mallorca –en col·laboració amb UM des del Consell Insular– i d'Eivissa. I, en general, ha governat sense gaires problemes. Així han passat gairebé tres anys. Fins que a Eivissa es forjà un moviment popular contra les autopistes –vegeu en el requadre la informació elaborada per J. L. Ferrer– que,

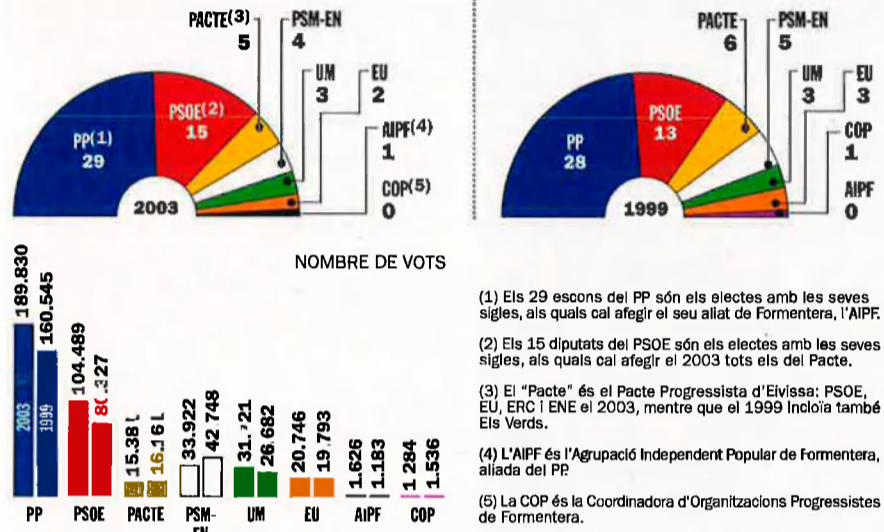
a poc a poc, es va escampar fins que esclatà amb tota la seva intensitat en la gran manifestació del 24 de febrer a Vila.

L'èxit de la mobilització popular eivissenca ha esperançat tota l'esquerra balear. Els progressistes pensen que ara és possible vèncer el PP. Perquè si a

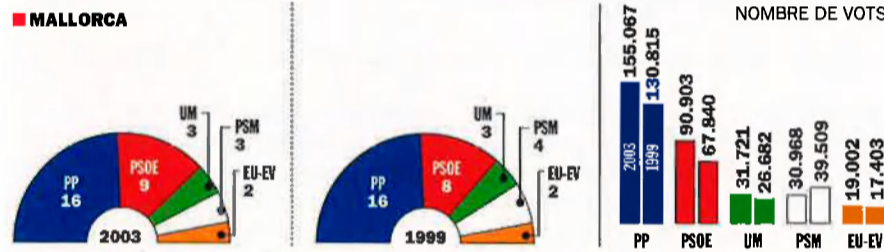
Eivissa les mobilitzacions fan que els conservadors perdin percentatge de vots i l'esquerra activa el seu electorat, ben bé podria eixugar-se la diferència entre dreta i esquerra del 2003. D'altra banda, a Formentera el PSOE aconseguí el juny de l'any passat, mitjançant una moció de censura, llevar l'únic

Resultats electorals a les Illes Balears

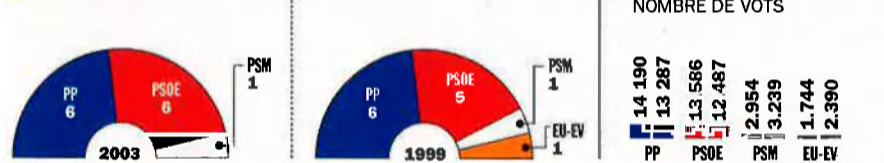
■ ILLES BALEARS

■ MALLORCA

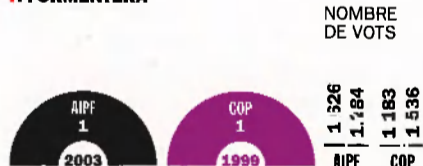
■ MENORCA

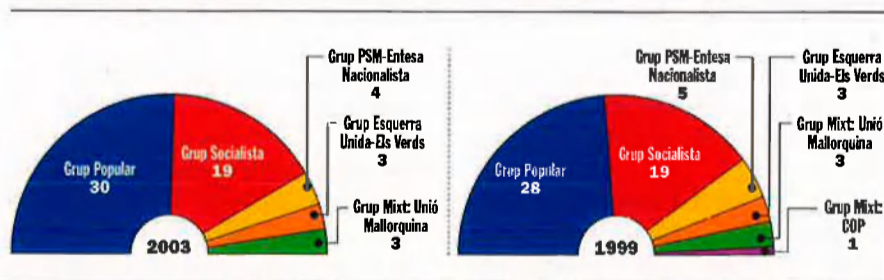
■ EIVISSA

■ FORMENTERA

Composició del Parlament de les Illes Balears

Font: Resultats electorals a Balears. Govern de les Illes Balears. Conselleria de Presidència. Secretaria General Tècnica.

ajuntament de l'illa a la dreta. Per aconseguir-ho es va haver d'aliar amb un grup independent, que havia pactat després de les eleccions amb el PP, per formar una coalició de govern progressista. Els socialistes confien que, mantenint l'aliança amb aquests independents, podran obtenir el diputat per Formentera. Si ho aconseguixen, la distribució general al Parlament podria ser semblant o calcada a la del 1999 –vegeu el requadre– i, per tant, obrir la porta a una possible nova edició del Pacte de Progrés. Aquesta és l'esperança ara, que falta poc més d'un any per a la cita amb les urnes; una esperança que es basa en una projecció teòrica sobre els escons per cada circumscripció.

El cas de Menorca. Tots els partits donen per gairebé segur que l'actual distribució d'escons a Menorca no s'alterarà (vegeu el requadre). Així ho han manifestat a aquest setmanari membres del PSOE, del PSM i del PP. Consideren que l'única possibilitat d'alteració seria que el PSM continués perdent vot, tal com va passar el 2003 en relació amb quatre anys abans, i que no renovés l'escó que ara té. Aleshores la candidatura més votada podria obtenir un diputat més, i presumiblement seria la del PP, que fa tres anys ja estigué a punt d'aconseguir-lo. El Consell de Menorca el presideix ara Joana Barceló, del PSOE, en coalició postelectoral amb el PSM. La desaparició de l'escó del PSM podria haver donat el govern insular als conservadors. Tanmateix, el PSM ha fet un viratge molt pragmàtic. Ha pactat amb Els Verds, que no assoliren representació però que recolliren 1.085 vots. Les tres fonts consultades creuen que amb aquesta aliança el PSM assegura el seu escó, i no preveuen cap alteració sobre la distribució actual.

La incògnita mallorquina. Mallorca és l'illa que concentra més vot. El 2003 votaren 339.059 persones. A Menorca, 35.784. A Eivissa, 39.861. I a Formentera, 2.910. L'illa més gran és alhora la que té més partits amb representació: PP, PSOE, UM, PSM i EU-Verds –vegeu el requadre–. Tradicionalment, UM ha tingut la clau de les majories. Els pocs escons del partit de Maria Antònia Munar –dos el 1995 i

JOAN CELIA

L'esperança per als partits d'esquerra és poder repetir aquesta foto: la de la signatura del Pacte de Progrés de 1999.

tres el 1999 i 2003, de 33— han estat suficients per determinar que el PP no assolís la majoria absoluta (17 escons) i es quedés un diputat per sota. UM ha decidit les majories de centreesquerra el 1995 i el 1999, i l'actual de centredreta el 2003. Si s'ha de fer cas al comportament històric del vot, el més probable és que l'any que ve es repeteixi la correlació de forces. Ara bé, fonts socialistes i conservadores analitzaren per a aquest setmanari que és a Mallorca on té més impacte la vida política estatal, per la magnitud del cos electoral, i que el clima actual de tensió —que no esperen que es rebaixi— ajudarà a concentrar més que mai els vots en PP i PSOE. D'aquesta manera, assoliran la màxima diferència en relació amb els tres partits petits. El dubte, aleshores, és si l'aplicació de la llei d'Hondt —que prima, com és sabut, els més votats— pot alterar l'equilibri tradicional. És a dir, que alguns dels vuit escons dels tres partits petits passin als grans per la matemàtica electoral. El PP hi confia, i, com que és el més votat, espera sumar-

ne un o dos. El PSOE anhela, alhora, que si es produeix aquest efecte podrà guanyar també algun diputat, de manera que la distància amb el Partit Popular no s'eixampli més d'un escó.

L'equilibri d'Eivissa. Si a Menorca ningú no espera alteracions, i a Mallorca la situació és una incògnita —tot i que els socialistes confien que el PP no els guanyi per més d'un escó—, aleshores és Eivissa l'illa que marcarà els resultats de les autonòmiques l'any 2007. Actualment (vegeu el requadre, pàgina 22) els conservadors tenen set diputats, i el Pacte, cinc. Les fonts del PSOE i del PP consultades coincideixen a afirmar que la clau es troba en la matemàtica electoral, que determina que si hi ha —com al 2003 i 1999— dues úniques candidatures que obtenen representació, tot depèn de la diferència del percentatge de vot: si és superior al 10%, el resultat serà de 7 escons a 5; si és inferior, de 6 a 6. L'esquerra confia que les mobilitzacions contra les autopistes rebaixin la diferència percentual del

2003 per sota de la cota crucial i que s'assembla a la del 1999. O sigui, empat en escons. Encara que els conservadors guanyessin un diputat més en relació amb el PSOE per Mallorca, sobre l'actual diferència, l'empat eivissenc l'eixugaria. I el resultat final restaria pendent de Formentera. El problema polític a Eivissa és saber què farà el PSOE amb el Pacte, si el trencarà —i per tant hi haurà més d'una candidatura progressista— o el mantindrà. En una circumscripció tan petita, la concentració de vot en una sola candidatura ha afavorit sempre el PP, a causa de la tradicional dispersió d'ofertes esquerranes. És tan clar com que el progressisme només ha pogut vèncer els conservadors quan s'ha presentat unit: amb el Pacte Progressista a les eleccions al Senat del 1996 i, després, a les autonòmiques del 1999. Si ara es trenca —que és el més probable—, el PP tornarà a comptar amb el seu avantatge tradicional. Aleshores, EU, ERC i previsiblement ENE haurien de fer —de fet, ja hi ha hagut les primeres trobades per par-

lar-ne-, una candidatura a l'esquerra del PSOE per intentar evitar la màxima dispersió. En aquest cas, quedaria l'opció teòrica que l'aliança aconseguís 1 escó, resultat que deixaria 6 diputats per als conservadors i 5 per al PSOE. A aquesta esperança s'aferra EU, que és la formació que té l'únic diputat dins del Pacte al marge del PSOE. Així també s'assoliria l'empat desitjat. Tanmateix, no hi ha cap dubte que si el Pacte es trenca, els conservadors en sortiran potencialment afavorits.

La clau de Formentera. Com s'ha fet evident, l'esperança de l'esquerra illenca es basa en un encadenament de supòsits electorals que fan de Formentera l'illa que desequilibra el conjunt balear. A Menorca res no s'alteraria. A Mallorca el PP guanyaria a molt estirar 1 diputat d'avantatge envers el PSOE. I a Eivissa, els conservadors en restarien 1. El PP sumaria com a molt 29 escons. L'únic diputat de Formentera decidiria el Govern balear. A favor dels progressistes. En el PSOE confien cegament en aquesta possibilitat. Creuen que, després del pacte amb els independents a l'Ajuntament de l'illa, hi ha moltes opcions que el diputat per Formentera se l'emporti una candidatura progressista unitària, com la COP. Això sí: volen que la persona elegida estigui dins l'òrbita socialista, com ja passà el 1999. L'esperança socialista s'anima perquè són molt pocs els sufragis necessaris per inclinar la balança a l'illa. Cal observar (vegeu el requadre de la pàgina 22) que al 2003 AIPF guanyà a la COP per només 342 vots, i que el 1999 el resultat va ser l'invers per 353 sufragis. Tan poca diferència va poder reportar un diputat en el Parlament balear al Pacte de Progrés el 1999 i al PP l'any 2003. Però no un qualsevol, sinó el diputat que en ambdós casos va donar la majoria absoluta: 30 escons, de 59. I això és el que els progressistes esperen que torni passar, al seu favor. Tot i que és una anàlisi estrictament numèrica, i que es basa en els supòsits comentats per a la resta d'illes, és a Formentera i en aquest grapat de vots, uns 350, que es basa l'esperança de l'esquerra balear de recuperar el Pacte de Progrés l'any vinent.

Miquel Payeras

La nit electoral que va acabar portant Francesc Antich a la presidència del Govern balear va ser la gran nit de Formentera. Era una nit gairebé d'estiu del 1999, i tot i que avui sona a història antiga –de fet, pertany al segle passat–, ha quedat fixada com una pintura al fresc en la volta cranial de la parròquia progressista illenca, ja que el cens més petit va tenir el part més llarg i va propiciar el final més feliç.

Cap a on es decantarà Formentera?

El diputat per Formentera era l'independent Santi Ferrer, que encapçalava la llista de la COP. La balança es decantava en favor d'una suma que expulsava el PP del Govern autòmic per un escó i atorgava a la germana petita una dolça aurèola èpica.

Quatre anys després, el 2003, les dretes formentereres (PP més GIF) repetien la fórmula de les esquerres, confegien la candidatura autonòmica conjunta AIPF i enfrontaven amb intel·ligència un candidat independent, Josep Mayans, a un Santi Ferrer que ja feia un temps que s'havia afiliat al PSOE. En aquesta ocasió, els formenterers castigaren una actuació de quatre anys, més dotada per a l'enfrontament que per al consens, i convertiren en diputat el candidat de les dretes, una persona jove i de perfil ideològic molt similar al seu oponent (coses de la centralitat) i amb un tarannà clarament més discret i dialogant. Però sis dels tretze regidors foren per a la COP, que tot i ser la força més votada, va passar a l'oposició municipal pel pacte dels set restants (tres del PP, tres del GIF i un del PREF). Les esquerres de Formentera (i per extensió, d'Eivissa) tastaven la mateixa medicina que havien receptat al PP quatre anys abans. I Matas tornava al Govern balear amb una majoria absoluta tan incontestable que convertia Formentera en irrellevant

a efectes parlamentaris, encara que el diputat formenterer li permetia recuperar el Consell Insular d'Eivissa i Formentera... L'aurèola del 1999 s'apagava.

Quan tot just falta un any per a les eleccions autonòmiques del 2007, sembla que el PSOE vol ressuscitar el somni d'aquella nit d'estiu del 1999. I com que els números surten justets, el futur incert torna a passar, en certa manera, per Formentera i pel Consell Insular pitius. La pregunta és, doncs, si Formentera tornarà a decantar la balança. Una pregunta que en porta associada una altra: en favor de quina esquerra? Del PSOE en solitari? O de les esquerres sota diferents pactes possibles i impossibles, preelectorals i/o postelectorals? En definitiva, pot Formentera garantir un nou tomb a l'esquerra?

Tot i la naturalesa imprevisible de la democràcia, els factors que marquen la vida política avui a l'illa auguren un 2007 molt similar al 2003. Anàlitzem l'actuació del PSOE a Formentera (i a Eivissa) des d'aleshores. I em referesc només al PSOE perquè ha funcionat, paradoxalment, amb mentalitat de partit únic de l'esquerra en les dues úniques illes on va arribar al poder gràcies a pactes preelectorals. És una actuació marcada, d'una banda, per la incomoditat que li suposar el fet de governar (o fer